

כתה
הלה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

העלון השבועי

פרשת חקת תשפ"ד

הרב יצחק יוסף שליט"א

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

לדבוק בטוב

וּמַחֲמֵי הַתּוֹצֵאָה עַל שִׁגְגָה זוֹ? נֹאמֵר: 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַל אֲהָרֹן יַעַן דָּא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי הֶקְדִּישִׁי לַעֲוִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּכֹן לֹא תִבְיֹאוּ אֶת הַקֹּהֵל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם'. מֹשֶׁה רִבִּינוּ, עֶבֶד נֶאֱמָן לִקְב"ה הוֹלִיךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר בְּסִבְלֹנוֹת קוֹרֶעֶת שַׁחֲקִים, וְכַעַת נַעֲנֵשׁ לֹא לְהִיכָנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. - לֹא לֵאכּוֹל אֶת הַפִּירוֹת הַמִּתְקִים מִן הָעֵצִים שֶׁהוּא מִסֵּר עֲלֵיהֶם אֶת חִיּוּ! זֶהוּ שְׂאֵמֹר דּוֹד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים קו) "וַיִּקְצִיפוּ עַל מִי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם" - נִהְיָ לֹו רַע!

נו, ומה הטבע היה דורש לעשות במצב זה? המחשבה הראשונה שצריכה להיות בדעתו של משה, זהו סיימתי! אני לא מתעסק אתם יותר, שימצאו להם מנהיג אחר!

אולם, משה רבינו אינו נוהג כך, הוא לא פרק משאן מעליו, אלא המשיך לשרת את העם נאמנה עד אחרית ימיו.

הנה, אחר דבר ה' אליו ואל אהרן שלא יכנסו אל הארץ, נאמר מיד: **וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֹּדֶשׁ אֶל מֶלֶךְ אֲדָמ׃** 'משה רבינו מומשיך לטפל ולדאוג לעם ישראל כיצד יכנסו אל הארץ בצורה הכי מתוקנת.

בשל כך מסיים המדרש בשבחו של משה: שעליו נאמר הכתוב (תהלים טו) "לא רגל על קשנו לא עישה קרעהו רעה ותרפה לא נשא על קרבו...". – הוא לא שמר את החרפה שעשו לו עם ישראל על לוח לבו, הוא פשוט העביר דף!

אמנם דבר זה קשה ביותר, 'מִי שְׁנוּוָה בְּרוּתָחִים - נֹזֵהר גַּם בְּפוֹשְׁרִים' מִי שֶׁנִּשְׁנֵךְ מִנַּחֶשׁ - מִפְּחַד גַּם מִחֶבֶל'. אולם, מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַטּוֹב, אוֹהֵב אֶת מִידוּתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶד," אזי הַטּוֹב הוּא חֶלֶק מִמֶּנּוּ מִמֶּשׁ, אֲצִלוֹ פְּעוּלַת הַהִטְבָּה לְבִרְיוֹת הֵינָה הַכְּרָחִית, כְּמוֹ פְּעוּלַת הַנִּשְׁמִימָה שֶׁהִיא הַכְּרָחִית לְגוֹף. הוּא מִבֵּין שֶׁבְּכָדִי לִזְכוֹת לְמַצּוֹת חֶסֶד, צָרִיךְ לִקְחַת בַּחֲשׁוֹן, לֹא רַק שִׁישׁ אֲפִשְׁרוֹת שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לָךְ עַל כֵּךְ 'תּוֹדָה רַבָּה!', אֲלֵא יֵשׁ מִצֵּב שֶׁגַּם אֶתָּה תִּצְטָרֵךְ לְשֵׁלֶם עַל כֵּךְ מִמִּיטֵב כֶּסֶף.

מעשה, נשתדל גם כאשר קיבלנו 'כוויה' מעזרה לזולת, אסור להירטע ולסגת אחרנית, עלינו להמשיך להדבק בטוב, להתגבר ולהמשיך לעשות טוב בעולם.

נזכור: ממצוות לעולם אין מפסידים!

ועל אלה מס׳ים המזמור: "עֲשֵׂה אֱלֹהִים לֹא יָמוּט לְעוֹלָם!"

יהי רצון שנוכה להידבק בטוב - אמן!

מכירים את המשפטים הללו: "לא מתעסק עם אנשים יותר, מטוב ועד רע. פעם אחת ניסיתי לעזור – הסתבכתי. זהו, נגמר! סיימתי את השירות שלי למזובת הציבור, מכאן ואילך שיסתדרו לבד. שימצאו מישהו אחר שיעזור..."

אכן, לא מעט פעמים קורה, שעוזרים לחבר מכל הלב - ונופלים. הוא ביקש ממך לקנות לו נעליים. בשעה טובה - קנית! אלא, שהנעליים נמצא בהם פגם קטן, הצטרכת לשוב חזרה אל החנות, המוכר התווכח אתך שזה אינו פגם כלל, הנעליים תקינות לחלוטין.

המוכר - בשום פנים ואופן לא הסכים להחזיר הכסף חזרה.

החבר - לא היה מוכן לשלם על הנעליים בטענה: 'זה לא מה שבקשתי, היה לך לשים לב שהמוצר אינו פגום!...' בקיצור אתה נמשלת ל-'גרביים', בין כף הרגל לנעל, 'בין הפטיש לסדן' בזכות זמן, מעצבים, ומעט כסף, ולבסוף יצאת 'שחור' גם עם המוכר, וגם עם החבר.

ניסית לעשות שידוך בין החבר ביישיבה לקרובת משפחה, השתדלות עצומה של טלפונים, רדיפה אחר השניים בימים ובלילות, ולבסוף באים עליך בטענות: 'זה מה שהצעת לנו?!' הבחור אינו דובר אמת, הוא אמר שהוא לא מעשן, והנה ראינו אותו מעשן, איך אתה מציע לנו בחור כזה? זה זלזול במשפחה!...'

- מסקנה: "ד"י, מספיק, זהו, הגיעו מים עד נפש! מעתה, יותר איני עושה טובות לאנשים, נקודה!"... "אכן, יש צדק, הרהורים טבעיים לחלוטין.

אף המדרש מסכים עמנו. וכה דבריו: (במדבר רבה) "בנוהג שבעולם אדם עושה בפרקמטיא עם חבירו והקפידו, פורש ממנו ואינו רוצה לראותו..." זהו הטבע! מנהג העולם אדם בורח ממועשים שיכולים לגרום לאי נעימות – וכבר התגם העממי שגור על לשונם של רבים: 'מדוע להכניס ראש בריא למיטה חולה?'

אולם המדרש מוסיף, כי אנשים גדולים מאתנו חושבים אחרת. המדרש מציין את משה רבינו לשבח.

הנה, בפרשת השבוע אנו קוראים על משה רבינו שנצטווה מאת הקב"ה:
**'קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע
 לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִמֵּיָו...'** משה שגג ולא נהג כן נאמר: **'וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ
 אֶת הַסֵּלֶעַ בַּמֶּטֶשׁוֹ פַּעַמַּיִם וַיֵּצֵאוּ מֵיָם רַבִּים...'**

**להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם**

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו >

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה
כבוד שנצלה במחבת לבדו או עם בצל,
האם מותר באכילה, ומה דין המחבת?

תשובה

הנה האחרונים דנו לענין תנור גרוף, ולא נשאר בו גחלים אלא חום הנשאר מהתנור, אם דינו כדין אש ממש ואפשר לכתחילה לצלות בו או כבד בשר שלא נמלח, או שמא לצליה צריך אש ממש.

וראשון לכל בזה הוא הרב כנסת הגדולה (סימן עו הגב"י אות כה) שהביא ראיה להקל מהגמרא בפסחים עה. מהא דאמר ר' יוחנן תנור שהסיקו וגרפו וצלה בו את הפסח, אין זה צלי אש, שנאמר צלי אש צלי אש שתי פעמים וכו' ופירש רש"י שם דחום התנור תולדת אש הוא ואם תתן בו בגד נשרף ונעשה פחם ואש.

ומוכח דאף תנור גרוף וקטום בלי גחלים כלל, דינו כאש ממש וניתן לצלות בו כבד ובשר שלא נמלח כיון ששורף הדם ומייבשו. עכ"ל. וכן הסכים בשו"ת דבר משה (ח"ג סימן ג).

ובשו"ת דברי מנחם (כשר ח"א סימן לא אות לה) הביא שכן מפורש בבעל הלכות גדולות בהלכות דם וז"ל: והיכא דמסחים חספא ומטוי עליה מוקרא שפיר דמי וכו' ומשדא ארדי רטיבי (כמהין ופטריות) ובשר בהדי הדדי וטוויי על טפקא (רעפים) שפיר דמי, מאי טעמא אי לאו דהואי טפקא גחלת לא מבשל הלכך טפקא כי גומרי דמי, על גומרי מי לא שרי וכו' עכ"ל.

והנה הפתח תשובה סימן עג ס"א א הביא כדברים האלה משו"ת הר הכרמל (חיו"ד סימן יד) שכתב שנוהגין היתר לצלות כבד בתוך התנור בשעה שבוער רחוק מהאש, ואין חוששין לא משום שנתבשל הכבד בדם הוב תחתיו, ולא להכשיר מקום זה בתנור, והכל מטעם לפי שהוא שואבו ואין מניחו להבליע, ומכלהו ומייבשו ע"כ.

אולם הפתח תשובה עצמו חלק על זה וכתב שהוא היתר קלוש מאוד, ומכלהו מייבשו לא שייך אלא בדבר מועט כגון טיפה והכא עינינו הרואות שפולט דם הרבה בבת אחת.

והביא להגאון הצ"ח בפסחים ריש פרק כיצד צולין שכתב: בא לידי כמה פעמים שצלאו כבד בתנור גרוף מאש והניחו הכבד על חרסו של תנור ואסרתי כי אין כאן מקום להדם לזוב ודמו כפולטו כך אחר כך נבלע בתוכו ואין זה דומה לצולה על הגחלים דהיינו בישראל אגומרי דמשאב שאיב דשאני גומרי שטבע האש לשאוב הדם ואינו מניחו להבלע בבשר, ועוד דשם יש מקום לדם לזוב, אבל חרסו של תנור אף שהוא רותח מכל מקום אינו אש ואין טבעו לשאוב הדם וגם אין לדם מקום לזוב וכו' ע"ש.

גם הגאון מליאס בחוות דעת סימן עו ס"א א כתב דכשם שמצינו בהלכות מליחה שאם נמלח הבשר והונח במקום שאין המים יכולים לזוב ממנו מיד, אסור מטעם כלי שאינו מנוקב משום דהוי כנכבש בצירו, והכא נמי

המשך בעמ' 3

לפרסם בלוח מודעות של הבנין שמות השכנים שלא משלמים על ועד בית

ועדי בתים רבים מתלבטים בשאלה האם הם רשאים לפרסם את שמות החייבים תשלום ועד בית בלוח המודעות שבבנין. הדילמה שבדרך כלל עומדת בפניהם היא החשש כי עצם הפרסום הינו פגיעה בפרטיות של אדם, ומצד שני אי הבאת נתוני הגבייה והחייבים בתשלום לידיעת כלל הדיירים עלול לפגוע בזכויותיהם. ואיך זה יסתדר לפי תנאי כלל י' בספר חפץ חיים?

תשובה: מותר לוועד הבית לערוך טבלה בלוח מודעות ולציין מי שילם ומי לא שילם, ובכך להפעיל לחץ על כל הדיירים שמתעצלים בתשלומים. וכן העלה בחשוקי חמד (כתובות מט: דף שדמו) בשם חמיו הרב אלישיב. אולם דייר שיש לו טענה נגדית ולכן אינו משלם, אין לביישו כך, ויש לפנות לבית דין, ואסור לעשות פעולות שמטרתן להוציא ממנו בכוח.

נימוקים: בשו"ע חו"מ (סימן ד) נפסק כר' נחמן ד'עביד איניש דינא לנפשיה' אפילו אם אין הפסד אם ימתין עד שיעמידנו בדין והוא שיכול לברר ששלו נוטל בדין, ואם עומד כנגדו יכול אף להכותו עד שיניחנו. ומהא שיכול להכותו ה"ה דיכול לבזותו.

כתב בשו"ת מים עמוקים (ראנ"ח, ח"ב סי' עז) בענין בחור שהיה עובר דרך חצרה של אשה והזהירתו על כך פעמים רבות שלא יעבור כיון שמוזיקה בראיה ולא שת ליבו אליה, וע"כ החליטה האשה להוציא עליו לעז שהיא ממזר, ורצה הבחור לנדוניה, כמש"כ בגמ' קידושין הקורא לחבירו עבד - יהא בנידוי, וממזר - לוקה ארבעים. והשיב הראנ"ח וז"ל: "וא"כ ראובן זה שהיה עובר דרך הפתח ההוא שלא ברשות האשה ההיא, יכולה למונעו שלא לעבור דרך שם אפילו ע"י הכאה. וממנה אתה למד שכ"ש לקללו ולחרפו. אלא שיש לדוחה לדחות דלא דמי משום דע"י ההכאה הוא מונע מלעשות מה שעשה לו שלא כדין, אבל ע"י החרוף אינו מעכב עליו ואינו מעלה ומוריד לענין דינו, וכ"כ להוציא עליו שמץ פסול לקרותו ממזר. ובשלמא עם ע"י קריאתו ממזר היתה מועילה להציל את שלה, לא היה עליה דין אע"פ שפוסלת אותו". מבואר בראנ"ח שאם ע"י קריאתו ממזר ימנע המזיק מלהזיקו מותר. אבל אם מבזהו רק לנקמה אסור. וכ"כ בכנה"ג (חו"מ, הגה"ט סי' ד' סק"ג) בשם הראנ"ח "דוקא להכותו אבל לא לחרפו ולגדפו וכ"ש להוציא עליו שמץ פסול לקרותו ממזר אם אינו מציל את שלו על ידי כך" עכ"ל. ומבואר דרך אם הבזיון לא יעזור לו להציל את שלו אבל אם יעזור מותר. וכן בס"ק ד' כתב דרשע מותר לקרותו. ומוכח דיכול לעשות דין לעצמו ע"י שמבזהו.

עוד נראה להביא ראיה מותקנת הגאונים בביטול בית הכנסת הובא בד"מ (חו"מ סי' יא סק"ג) ובסמ"ע (שם, סק"ז) דאם חבירו מסרב לירד לדין יכול לבטל התפילה אם לא בא ג"פ רצופים. ואחר שביטל בה"ב יכול לבטל בשבת ויו"ט ובכל העיר. ואע"ג שיש בביטול זה בזיון גדול לנתבע מ"מ מותר לו לבזות חבירו כדי להציל את שלו.

ברמ"א (חו"מ סי' ד) הביא שיטת המרדכי דהא דעביר דינא לנפשיה רק בחפץ המבורר לו ששלו כגון שגולו אבל אם נתחייב לו ממקום אחר כגון שגולו לא. מ"מ נראה שכאן יודה הרמ"א שאפשר לו לבזותו. שכל המחלוקת הראשונים אם צריך חפץ המבורר זהו דוקא שבא ליתפוס הימנו, אבל אם בא למנוע היזק או גזל ולא תופס מידי לכו"ע שרי. וכ"כ הרמ"א בדעת המרדכי דאם רוצה לגזול או להזיקו יכול לעשות דין לעצמו. ובהגהות הגר"א (אות ט"י) ציין על הדין שרוצה להזיקו דנלמד מהגמ' ב"ק (כז:): דגרנותא דבי תרי כל יומא הוה דלי חד מנייהו, אתא חד קא דלי ביומא דלא דליה א"ל יומא ידידי הוא, לא אשגח ביה, שקל פנדא דמרא [בית יד של מכוש] מחייה, אמר ר"נ מאה מנדי בפנדא למחיתה. וכן אם רוצה להזיקו עביד דינא לנפשיה ומקורו מהגמ' (שם כח). שור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושטט את שלו ונפל עליו ומת

המשך בעמ' 4

כשנצלה הבשר שאינו נמלח על גבי כירה במקום שהדם לא יזוב משם מיד אסור דהוי כנתבשל בצירו.

ואכן הגאון הראשון לציון מורינו הרב רבי רפאל יוסף חזן בשו"ת חקרי לב יו"ד סימן לו הביא להכנה"ג והעיר מדברי הרמ"א בסימן סט סעיף טז על הא דכתב שולחן ערוך שיש למלוח הבשר בכלי מנוקב או במקום מדרון, שאם הוא דף חלק שהמים זבין ממנו, אין צריך להניח במדרון, אבל אם אינו חלק יש להניחו במדרון שיצאו המים ממנו, ואם כן יש לומר דצלי דומה למליחה וכיון שקרקעית התנור אינו חלק לגמרי ואינו מדרון לאו שפיר לצלות עליו הכבד, ואולי כיון דבמליחה אינו ברור איסורו, אם כן יש לומר בצלי שכח האש עדיף טפי ממליחה וכל שאין בתנור גומות שרי אף לכתחילה וכן בצלי על גבי דף מתכת חלק שפיר דמי, אך בנותן הבשר במחבת אינו רואה מקום להתיר. ע"כ.

ולמעשה כל שצולה הכבד בקרקעית התנור או בדף מתכת העיקר להקל בזה וכהכרעת החק"ל וכן כתב ביד יהודה (סימן עו) ובזבחי צדק (סימן עו אות ד) והבן איש חי (ש"ש ריש פרשת קדושים) וכן העלה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בהליכות עולם חלק ו' עמוד קצג. אולם כשנצלה הכבד על גבי המחבת הבאתי מהחקרי לב לאסור בזה במסקנתו, וכן פסק בזבחי צדק הנ"ל, אולם המעיין בחקרי לב יראה שהראה פנים להקל אף במחבת אלא שכתב שעל כגון זה צריך ראייה ואין להתיר מסברא.

אבל בהגהות יד אפרים בסימן עו האריך בזה מאוד וכתב להקל אף במחבת והוכיח כן מכמה מקומות ושאל דין מליחה שזה לצליה בזה.

אולם המעיין בתוך דבריו יראה שיש בזה ב' תנאים, א' שהמחבת תהיה חמה ורותחת מאוד על האש קודם שיניח הכבד בתוכה. ב' שלא יניח הרבה חתיכות כבד בתוכה, שאם לא כן הרי יפריש הכבד הרבה דם וחום במחבת לא יספיק לשרוף הדם מיד ונמצא הכבד מתבשל בדמו. וכן ראיתי שהעירו בזה בספר הוראה ברורה בעמוד 386 ע"ש.

ובהליכות עולם הנ"ל כתב וז"ל: אבל להניחם בתוך מחבת חמה לצלותם, יש להחמיר לכתחילה כיון שהוא בכלי.

נמצא דאף דאין לכתחילה לצלות כבד במחבת אולם בדיעבד מי שנצלה הכבד במחבת מותר לאכול הכבד, והמחבת אין צריך הכשר, ובלבד שעשה כשני התנאים שהזכרתי בדברי חיד אפרים.

ואם צלה את הכבד עם בצל, היה לנו לומר דלכאורה אין היתר כלל שהרי הבצל בולע מדם הכבד, ולכן ככהאי גוונא באנו לדין השולחן ערוך בסימן עג סעיף א' בדין כבד שבשלו בקדירה בדדיעבד הכבד מותר לבדו, אבל מה שנתבשל עמו אסור וכן הקדירה אסורה, אולם יש לומר דבאופן שאנו מגדירים את המחבת כצליה וכו"ל אם כן גם הבצל יהיה מותר דאף אם יבלע הדם, כבולעו כך פולטו וכבר האריך בנידון כזה בתשובה ביביע אומר חלק ה' יו"ד שאלה ה' אות ג' והביא מבד"ג שכתב במפורש להתיר בזה ע"ש.

ובאופן שצלה הרבה כבדים ביחד במחבת כך שהפרישו הרבה דם, יש לאסור גם את הכבד וגם את המחבת אפילו בדיעבד, ונבאר.

הנה הט"ז כתב בסימן סה ס"ק ה' דמותר לצלות הכבד עטוף בנייר והובא בפתחי תשובה סימן עג ס"ק א' אולם הפתחי תשובה הביא משו"ת תשובה מאהבה חלא א' סימן פד שהשיג על הט"ז כיון שהדם מתאסף שם ואין לו מקום לזוב לחוץ ושכן דעת רבו הגאון נודע ביהודה ע"ש וכן כתב במשבצות זהב, סימן סה ס"ק ז'

והמחזיק ברכה שם ס"ק ב' וכן כתב החכמת אדם כלל לד דין מז לאסור הכבד שנצלה בנייר אפילו בדיעבד כיון שאין מקום לדם לזוב. וכן פסק בהליכות עולם דאפילו בדיעבד יש להחמיר לאסור הכבד.

הלכך כשנצלה הכבד לבדו במחבת והיה שם דם רב ונתבשל בדמו יש לאסור אף בדיעבד, ואין זה דומה לכבד שבשלו בקדירה עם מים או עם מיני מאכל דהתם כיון שהכבד טרוד לפלוט אינו חוזר ובולע את הדם שכבר מעורב בקדירה עם שאר מיני מאכל או המים, אבל היכא שהכבד שורה בדם לבדו בקדירה ואין שם עוד מיני מאכל או מים הרי הוא מתבשל בדמו ממש ואין סברא שלא יבלע מדמו, וכבר הבאתי לעיל מדברי הצ"ח שאסר הכבד שנצלה בתנור אפילו בדיעבד וכן החכמת אדם אסר הכבד שנצלה עטוף בנייר אפילו בדיעבד ולא דימו זאת לכבד שבישלו, וע"כ צ"ל כמו בכתבתי.

וראיתי בהוראה ברורה הנ"ל שם שכתבו שהכבד מותר בדיעבד היכא שנצלה במחבת וכדין השולחן ערוך בכבד שבישלו ועוד הוכיחו כן מהשולחן ערוך בדין עוף שנצלה עם הכבד בתוכו שהוא מותר ודלא כהש"ך בס"ק כג שביאר בדעת רבינו ירוחם שאסר כבד שנצלה בתוך העוף דבצלי לא אמרינן פולטת ואינה בולעת לפי שפולטת הרבה וכנוס תחתיה בחלל התרנגולת וחוזר ונבלע בכבד ע"ש.

ויש לדחות ראיתם מכבד שנצלה בעוף דיש לומר שהשולחן ערוך אינו חושש שיתאסף כל כך דם בחלל העוף עד שיחשב הכבד כנתבשל בדמו וסוף סוף כיון שהוא בצליה האש שואב כל הדם קמא קמא לחוץ, אבל כשצולוהו במחבת ועינינו הרואות שהוא שרוי בדם יש לאסורו אף בדיעבד.

ולענין הכשר המחבת יש להכשירה בליבון ואין די בהגעלה, דהנה הפמ"ג בסימן עו שפ"ד אות כג כתב דיש לחקור חקירה אחת וגדולה היא אלי, אם בישל דם תוך הכלי כמעשה קדירה אם די בהגעלה ורק אם נפלה טיפה מבחוץ לקדירה כשהיא רותחת הוי על ידי האור וצריך ליבון, או שנאמר דכל שהיה זה דם מועט אפילו מבפנים צריך ליבון, ואם היה מרובה אפילו מבחוץ צריך הגעלה?

ואכן בהגהות רעק"א (יו"ד סי' קכא) כתב שכל שבלע הכלי ישירות מהאיסור ולא על ידי אמצעי יש להצריך ליבון ודלא הפמ"ג בהלכות פסח סימן תנא שמסתפק בזה ע"ש היטב ואף כאן המחבת בולעת ישירות מן הדם ללא אמצעי ויש להצריכה ליבון.

מסקנא:

א. לכתחילה אין לצלות כבד במחבת.

ב. אם צלה בדיעבד באופן שהמחבת רותחת קודם שנתן בה הכבד, וכל חתיכה וחתיכת כבד מונחת במרחק מחבירתה ורואים שאין מתאסף שם הרבה דם, הכל מותר.

ג. אם צלה הכבד במחבת באופן שאינה רותחת קודם שנתן בה הכבד, או שנתן בה הרבה כבד באופן שהדם מתאסף שם, הכבד אסור אפילו בדיעבד והמחבת צריכה ליבון.

ד. אם צלה כבד במחבת עם בצל, אם היה באופן המוגדר כצליה כמו שכתבתי באות ב' אזי גם הבצל מותר, ואם היה באופן המוגדר כבישול כמו באות ג' הכבד והבצל אסורים, והמחבת צריכה הכשר.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

פטור. וא"כ בנדון דידן שדייר אחד לא רוצה לשלם מזיק הוא לכל הדיירים בבניין, ומשכך, יכול לעשות דין לעצמו ולמנוע שיגזול מכולם. אמנם כל זה דוקא אם הדייר שלא משלם אין לו שום טענה מדוע אינו משלם, אבל אם יש לו טענה על שאינו משלם אסור לעשות דין לעצמו, כדאמרינן בגמ' (ב"ק ק"ז). ההוא שותא דהוה מנצו עליה בי תרי, האי אמר דידי הוא, והאי אמר דידי הוא, אזל חד מנייהו מסר לפרהגא דמלכא, אמר אביי יכול לומר כי מסרי דידי מסרי, א"ל רבא וכל כמיניה? אלא אמר רבא משמתין ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא. ובשו"ע (סי' שפ"ח, ד) פסק כרבא שאין לו למסור המזון שמתוכו עליו אלא יעשו דין בישראל.

מה אומר החוק בנושא:

אופן פעולתו וסמכותו של ועד הבית מוקנה לו מתוקף חוק המקרקעין. ועד הבית (=שנקרא בחוק נציגות הבית המשותף) "משמש כמורשה של כל בעלי הדירות בכל ענין הנוגע להחזקתו התקינה ולניהולו של הבית המשותף" ותפקידו של ועד הבית לגבות את התשלומים הדרושים להחזקתו התקינה ולניהולו של הרכוש המשותף, תשלומים אלו הינם בגדר חובה בפני כל בעל דירה בבניין. בנוסף לכך מגדיר החוק את אופן ניהול החשבונות על ידי הועד שעיקרה הוא ניהול ספר חשבונות לבניין של הוצאות והכנסות, עריכה והצגת דו"ח הכנסות והוצאות אחת לשישה חודשים, ובנוסף לכך על הועד לאפשר לכל בעל דירה לעיין בכל עת בספר החשבונות ובכל מסמך הקשור לדין וחשבון הכספי של הבניין. מהגדרות חוק המקרקעין אנו למדים כי על ועד הבית לפעול בשקיפות מלאה כלפי כל הדיירים בכל עניין, ובפרט בהצגת הדו"ח הכספי, מכאן שפרסום דו"ח כספי בפני כלל הדיירים המפרט את סטאטוס ההכנסות (דיירים ששילמו) והתקדמות הגבייה עומדת בקנה אחד עם החוק, ויש מקום לפרסום דין וחשבון של דיירים ששילמו את חובם לוועד ואת אלה שטרם עשו זאת. בהתאם לחוק המקרקעין, חוב לחשבון הבית המשותף אינו עניין פרטי של אדם למול ועד הבית, במקרה זה זכותו של כל דייר בבניין לדעת מה המצב הכספי של הבניין ומי מהדיירים שילם את חובותיו ומי לא. לכן אין במעשה של פרסום שמות חייבים (כל שכן סרבני תשלום) משום פגיעה בפרטיות של אותו חייב וחובו הוא לחשבון המשותף של הבניין והפרסום הינו לידע את כל בעלי העניין.

עצם מתן פומביות למצב התקדמות הגבייה בבית המשותף מביא לידיעת הכלל מי שילם את חובותיו ומי לא, ופרסום שמות החייבים (או מספר הדירות שלא שילמו) יוצר סוג של לחץ חברתי על אותו חייב להסדיר את חובותיו. יש להביא לידיעת כלל הדיירים על ידי פרסום בלוח המודעות של הבניין את דו"ח הגבייה של הבית המשותף. אין מניעה לפרסם מי הם אלו ששילמו את חובם, ובוודאי יש לפרסם את אלו שטרם הסדירו את חובם. במקרה של סרבני תשלום עצם פרסום השם וגובה החוב הינם שלב חשוב המהווה התראה ברורה של ועד הבית מול אותו דייר טרם נקיטת הליכים משפטיים ותביעה בבית הדין.

שרי המצאה מן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

חכם ניסים חיים משה מזרחי

הראש"ל צ"ח ניסים חיים משה מזרחי נולד לאמו ולאביו יוסף בסביבות שנת ת"צ (1690) בירושלים. היה ראשון לציון בין השנים תק"ו-תק"ט. חכם ניסים חיים משה מזרחי נולד בשם משה, ושני השמות ניסים וחיים, נוספו לו עת נאסר בידי השלטונות העות'מאניים ככופר נפש על חובות היישוב. שלושה מילדיו של חכם ניסים חיים משה מזרחי מתו עוד בחייו.

בגדל חשיבותו כינו בני ירושלים אותו ואת אחיו הרב ישראל מאיר (בעל שו"ת פרי הארץ) בתואר "הנרות המזרחיים" והחליטו למנות את מו"ר לראשון לציון לאחר פטירתו של הראש"ל צ"ח רבי אליעזר ברבי יעקב צ"ל. החיד"א שהכירו מירושלים כותב עליו: "והיה מתנהג בחסידות בצנעא ועניו מאוד ובימיו אמת ושלום בתוככי ירושלים ולמד תורה מעוני וקיימה מעושר בכבוד גדול ושיבה טובה" (שם הגדולים). ובספרו מעגל טוב (עמ' עג') כותב החיד"א שכל פעם שהוא רואה את הרב הנזכר בחלום באה לו ישועה. בספריו מביא החיד"א כמה דברי תורה ששמע משמו תמיד בתואר "ושמעתי ממורינו המובהק החסיד ועניו" (בניהו, חיד"א עמ' שמ"ג).

חכם משה נהג להתפלל בלב נשבר ועיניים דומעות וביום הכיפורים התפלל לפני התיבה את כל התפילות מתחילת הצום ועד "תפילת נעילה". תפילתו הנרגשת והכוספת הכניסה הרהורי תשובה בלב כל השומע אותה, ולכן בחרו בו לשליח ציבור. ידוע ידעו כל תושבי ירושלים שתפילתו מגעת עד כסא הכבוד ובוקעת רקיעים כי מעולם לא שבה תפילתו ריקם.

מלבד צדקותו ופרישותו בלטה מאוד ענוותנותו הרבה, ומעשה שהיה באשה אלמנה וקשת יום שהכניה בצק והניחה בתבניות, כי כך היה מנהגם בעבר להכין העיסה בבית ולשולחו לאופה שהיה לו תנור גדולם בעבור הלחמים של כל תושבי השכונה. והאלמנה שראתה שבצקה עומד להחמיץ ומשרתה מתמהמה לבוא לעזרתה, יצאה לרחוב וחיפשה מישהו שיקח לה את הבצק למאפיה. האשה המתנה כמה דקות עד שמצאה הרחוב הופיעה אדם, הלא הוא מו"ר הראש"ל צ"ח רבי יסים משה מזרחי. האלמנה אשר לא הכירה את הרב פנתה אליו בבקשתה. והנה הרב העניו כהלל חיש מהר נטל התבניות והעלן אל בית האופה. והנה אך ראה שר האופים את הרב ויפול לרגליו וינשק ידיו, ויכעס כעס גדול על משרתו שלא טרח להביא את בצקו של הרב טרם יחמץ. ואין השתמש ככה בתלמיד חכם וראש"ל צ"ח. נעמד רבי משה והביא בפנים מוכיחות בפני האופה ואמר לו: משום כבודי אתה גוער במשרת שלך? ולמה לא דאגת לילך לאשה אלמנה שאין לה עזרה מאיש? הרי בצק זה שלה ואינו שלי. הלא פסוק מפורש הוא "אלמנה ויתום לא תענון... כי אם ענה תענה אותו... שמוע אשמע צעקתו"... ומיד סיים הרב את דבריו ומיהר לצאת מהחנות למען לא יבוש יותר האופה מדבריו בנוכחותו. (ספר הראשונים לציון).

רבי משה סבל מאוד מעולו של הפחה של ירושלים, כי הפחה ידע והכיר היטב את מנהיגותו הרמה של מו"ר וכאשר רצה להשיג מטרה מסוימת היה מגיע אל בית המדרש "בית יעקב פריא" ואוסר את הרב בחושתיים ומוליכו למעצר. כמובן שרבי חיים לא נרתע מפניו ולא עזב את הארץ בעבור זה.

ספריו: ספר 'אדמת קודש' - שאלות ותשובות על ארבעת חלקי השולחן ערוך.

ואנביא תשובה אחרת קצרה ומעניינת המשקפת את אורח החיים של אז בירושלים. וה"ל: **שאלני** עובר אורח מעולי רגלים על ראובן, שהוא להוט הרבה אחר שתית העשן, ונקרא בכל לשון טוטון, כל ימי החול לרבות הלילות עד שהשינה חוטפתו, והיה לו צער הרבה על זה ביום שבת קודש. ויבקש לו יצור עצה נבערה שילך וישב אצל הגוי השותה עשן, וייהנה מריח העשן היוצא מפי הגוי, וכן עשה, ונתיישרה דעתו בזה.

נמשך מזה, שהיה לו לראובן אהוב, והרגיש בראובן שהיה לו הנאה מריח העשן. והגוי מעצמו אמר לראובן ביום שבת קודש שיפתח ראובן את פיו ויקבל העשן תוך פיו הרבה, כי ימלא את פיהו עשן ויוציאו ראובן אחר כך לאט לאט, וכן היה עושה בכל יום שבת קודש.

ונמשך עוד מזה, שכשהיה הגוי רואה את ראובן בא אליו ביום שבת, טרם יקרב אליו היה משתדל להדליק כלי העשן לעשות נחת רוח לראובן, ובא ויושב בצידו ועושה כנזכר לעיל, ואף על פי שלא היה בדעתו של הגוי לשנות עשן, מכל מקום היה שותה בשביל כבוד ראובן אהובו. ונשאלתי אם יש איסור בדבר אם לאו? ... ובוודאי שאיסור גדול עשה, שחילל את יום שבת, וצריך לקבל סיוגים, וישב אל ה' וירחמהו, ובפרט שגם חילל ה' בין הגויים במעשהו הרע, שהיה מקבל העשן תוך פיו, כי אז ימלא פיהם שחוק על תורתנו הקדושה, ועוון חילול ה' גדול הוא. (אדמת קדש, חלק א', אורח חיים סימן ד; דף ד' עמ' א', נלקט מתוך 'החכם היומאי')

נפטר בערב שבת פרשת חוקת, ונקבר בהר הזיתים, סמוך לאחיו בעל 'פרי הארץ' ולקבר האורח החיים הקדוש. על מצבתו נחקק: מצבת ריש מתא וריש מתיבתא ענוותן כהילל הרב המופלא בעל "אדמת קודש". ע"כ. בתקופת השלטון הירדני אירעו מספר תאונות בסמוך למקום קבורתם, בעת ניסיונות ליישור השטח לצורך הכשרת מגרש חניה במקום, דבר שגרר את הפסקת העבודות, בשל אמונת העובדים שם בקדושת המקום.